

School vol Energie

Van: Energiesprong, Olivier Lauteslager programmamanager School vol Energie

Betreft: Toelichting innovatieprogramma School vol Energie

Datum: 25 september 2015, Den Haag

Versie: 2-AH

Green Deal Verduurzaming Scholen

In Nederland staan circa 9.000 schoolgebouwen voor primair en voortgezet onderwijs. Het binnenklimaat en de energetische kwaliteit van de meeste laat te wensen over. Beide factoren leiden tot slechte leer- en werkomstandigheden en onnodig hoge exploitatielasten. Om hier iets aan te doen is eind 2014 de Green Deal Verduurzaming Scholen (GDVS) ondertekend door de PO-Raad, VO-raad, VNG, de Ministeries van OCW, BZK, I&M en EZ en door Ruimte-OK en Klimaatverbond Nederland. Op basis van een behoefteconsultatie onder scholen en gemeenten, start najaar 2015 het Uitvoeringsprogramma: een reeks activiteiten, bedoeld om de door hen ervaren knelpunten weg te nemen, zodat ze zich voldoende toegerust voelen om de schoolgebouwen te verduurzamen en dit ook daadwerkelijk gezamenlijk oppakken.

Energiesprong

Innovatieprogramma Energiesprong is een aanjager: een innovatieprogramma dat Platform31 uitvoert in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Doel van het programma is om op grote schaal vraag en aanbod te laten ontstaan voor gebouwen zonder energienota: woningen, kantoren, winkels, zorginstellingen en, sinds kort ook scholen. Daarvoor jagen we de markt aan en benutten we kansen die we in de markt zien ontstaan om een transitie te maken. Het vertrekpunt is dat er met name een verandering in het proces en de werkwijze in de bouw nodig is: andere uitvraag, beter aanbod, meer financiële mogelijkheden, aangepaste wet- en regelgeving, én een andere kijkwijze.

Een belangrijk doel van het innovatieprogramma Energiesprong is: vraag, aanbod, regelgeving én financiering samenbrengen. Alle lichten moeten op groen! Hiervoor bundelen we de vragen tot een omvangrijke vraag en coachen we bouwpartijen om te komen tot een passend aanbod. We creëren condities onder welke vraag en aanbod passend kunnen worden. En het belangrijkste misschien wel: we brengen vraag en aanbod met elkaar in contact. Door deze manier van werken en onze doelen zijn we als Energiesprong, behalve ondersteuner ook aanjager geworden van een sectortransitie.

In de corporatie sector heeft deze aanpak geleid tot een deal tussen bouwers en corporaties om voor 2020 111.000 woningen te renoveren naar Nul op de meter (zowel gebouwgebonden als gebruikgebonden energieneutraal). Op basis van het omzetten van de huidige energierekening van de huurder in een energiedienst kan de corporatie rendabel (5,25%) investeren in een Nul op de Meter renovatie. Hiervoor heeft het Rijk haar regelgevend kader en het WSW haar financieringsruimte bijgesteld. Inmiddels zijn er ruim 500 NoM woningen gerealiseerd en worden er wekelijks nieuwe opgeleverd. Voor meer informatie zie www.stroomversnelling.net

Voor de particuliere sector hebben circa 200 partijen zich medio 2014 gecommitteerd aan het sterk verbeteren van condities voor vraag en aanbod in de deal Stroomversnelling Koop.

Innovatielijn 6: Energieneutrale Renovatie

Energiesprong zal het programma School vol Energie onder innovatielijn 6 van de Green Deal Verduurzaming Scholen uitvoeren. Een innige samenwerking met de Green Deal partners is daarmee verzekerd, zodat de vraagzijde en beleidsmakers goed vertegenwoordigd zijn in de strategie en oplossingen. Het innovatieprogramma heeft de volgende doelstelling:

Postbus 30833, 2500 GV Den Haag
+31 (0)70 302 84 84

www.platform31.nl

twitter: @platform31

PLATFORM31

kennis van stad en regio

**Realiseren van marktcondities en integrale marktrijpe proposities voor
energie neutrale renovatie van scholen,
die bekend, gewild en (blijvend) betaalbaar zijn
en een hogere kwaliteit bieden dan nieuwbouw!**

Dit programmadeel zal daarvoor in eerste instantie bij 10 pilotscholen de ontwikkelingen en uitvoering (zomer 2016) van een renovatiepropositie begeleiden.

Met de lessen uit deze pilotfase is het streven om in een opvolgende opschalingsfase (2017-2020) 100 scholen aan te pakken, waarmee voldoende schaalgrootte georganiseerd wordt voor bouwpartijen om hun investeringen in innovaties te kunnen verantwoorden.

80% van de scholen voldoet niet volgens schoolbesturen en alleen een goede renovatie strategie kan dit probleem oplossen. Sloop/ nieuwbouw van al deze scholen zou veel te lang duren.

Visie

Wij geloven dat de volgende prestaties bij renovatie van onderwijshuisvesting haalbaar zijn:

- Energie neutraal;
- Gezond binnenklimaat minimaal frisse school klasse B (op gebied van luchtkwaliteit, akoestiek, visueel en thermisch comfort);
- Renovatie binnen 4 weken tijd;
- Met positieve businesscase tov huidige renovatie- en exploitatiekosten;

Deze proposities zullen een renovatie-opgave verreweg favoriet maken tov een nieuwbouwproject, omdat:

- de gerenoveerde school een beter en gegarandeerd binnenklimaat heeft (op thermisch en akoestisch niveau, en op lucht- en lichtkwaliteit);
- de investering uit de energievergoeding (Londo) en (vermeden) onderhoudslasten wordt bekostigd;
- de school meer ruimte per leerling heeft dan nieuwbouw (conform de norm) bij een lagere exploitatielast;
- flexibiliteit in gebruik onderdeel is van de renovatie opgave;
- Veiligheid onderdeel is van de renovatie opgave;

De rationaliteit voor deze visie/ hypothese komt niet zo maar uit de lucht vallen. In de woningbouw is een dergelijke ambitieslag reeds bij honderden woningen gerealiseerd, en doorlopen vele bouwpartijen de innovatiecurve die tot een sluitende businesscase leidt. De wet is ervoor aangepast, de prijs van een NoM renovatie is in paar jaar tijd gehalveerd van €120k naar €60k, de tijdsduur voor de renovatie naar 1 dag en de waardestijging wordt nu al concreet getaxeerd op 50-70% van de investering. Bewoners betalen per maand geen euro meer aan hun nieuwe NoM woning, en profiteren direct van gegarandeerd comfort en onderhoud.

Scholen hebben uiteraard andere uitgangspunten en dynamiek. Desalniettemin zijn een aantal principes gelijk.

- de energievergoeding kan volledig ingezet worden als investering;
- integrale aanpak van scholen vanuit kant- en klare proposities die goed aansluiten op het primaire proces dienen nog ontwikkeld te worden;
- schilrenovatie is te prefabriceren, industrialiseren en (deels) te combineren met installatietechniek;
- losse installatiecomponenten kunnen gecombineerd worden tot efficiëntere (lokaal-)units;
- grootschalige renovatie-aanpak maakt prestatiegaranties voor 25 jaar mogelijk;
- uitstraling en binnenklimaat profiteren van de aanpak;

Aspecten die we in een rendabele businesscase voor scholen aanvullend meenemen:

- vermeden onderhoudskosten
- reserveringen voor groot onderhoud

De beschikbare budgetten uit de energielast en onderhoud zijn ons inziens voldoende om een integrale energieneutrale industriële renovatie te kunnen bekostigen. Voorwaarde hiervoor is dat langlopende financiering aangewend kan worden. Ook deze ontwikkeluitdaging is onderdeel is van de landelijke transitie-opgave waaraan het

innovatieprogramma invulling geeft.

Aanpak

Om een structurele beweging te creëren in de verduurzaming van schoolgebouwen en de verschillende belangen van de diverse actoren op te lijnen moet er op meerdere vlakken tegelijk worden geacteerd. Er moeten slimme bouwkundige en installatietechnische oplossingen worden verzonnen om met een renovatie tegelijk een beter presterende schoolgebouw te maken, het gebouw bouwkundig en esthetisch weer bij de tijd te brengen én te verduurzamen. Er moet bekendheid en vraag worden gecreëerd naar deze oplossingen. Tevens moet er voor alle stakeholders een positieve business case uitkomen. De kosten en de baten van zowel de investering als de exploitatie moeten op de juiste plek terecht komen. Om dit te realiseren zullen de marktcondities en daarmee mogelijk ook een aantal geldende regels (b.v. van de lokale of zelfs rijksoverheid) moeten worden aangepast. Deze makelende en schakelende functie in de markt geeft de doelstelling van de Green deal meer slagkracht en een meer bottom-up gedreven component.

Pilotfase (medio 2015- eind 2016)

De eerste 4 maanden (tot eind 2015) wordt het speelveld in kaart wordt gebracht, de relevante voorbeelden worden geïnventariseerd en partijen (koplopers) aan de vraag en aanbod kant worden bestudeerd en bevroegd. Bouw- en toeleverende partijen zullen worden uitgedaagd om met revolutionaire oplossingen te komen om de benodigde transitiestap te realiseren. Er wordt bekeken welke scholen de komende tijd op de markt zullen komen om te worden gerenoveerd en wat de opschalingspotentie daarvan is. Er worden 10 renovatieprojecten gezocht en geselecteerd voor uitvoering in de pilotfase. Er wordt ook een analyse gemaakt van de potentiële bouwkundige en installatietechnische oplossingen die schoolgebouwen energieneutraal zouden kunnen maken.

In de volgende fase (12 maanden) worden bouwcoalities aan de hand van verbouwprojecten van scholen uitgedaagd met veel betere en betaalbare oplossingen te komen. Zowel de projectleiders aan de kant van gemeente en schoolbestuur als de bouwcoalities worden begeleid in een competitieve dialoog waarbij de gevraagde prestatie vanuit de school centraal staat. Door de integrale bouwkundige en installatietechnische oplossing voor een prestatie door een bouwconsortium (van bijvoorbeeld een aannemer, een architect, een aantal leveranciers en een adviseur) te laten bepalen doorbreek je de reguliere processen en vraag je om een andere en meer interactieve samenwerkingsvorm. Door deze coalities in een open proces met elkaar in concurrentie te laten treden komen er snel veel nieuwe creatieve oplossingen. Onze ervaring in andere sectoren is dat dit een grote innovatie dynamiek op gang brengt. De renovaties moeten binnen de vakantieperiodes uitgevoerd worden. Nadien wordt het proces, de producten en prestaties nauwkeurig geëvalueerd om verbeteringen en volgende stappen te bepalen.

Selectiecriteria pilotscholen

Het innovatieprogramma stelt voorwaarden aan de deelnemende scholen op het gebied van:

1. Schaalbaarheid
2. Technische haalbaarheid
3. Financiële haalbaarheid
4. Organisatie

Voor de schaalbaarheid zoeken we naar schoolgebouwen:

- Primair Onderwijs of Voortgezet Onderwijs
- van voor 1992 (voorkeur) of tenminste voor 2005;
- van typologie en ontwerp die landelijk vaker voorkomt;
- één- of tweelaags;
- minimaal 8 groepslokalen;
- geen monument;

Voor de technische haalbaarheid gelden de volgende voorwaarden:

- constructietechnisch zonder mankementen;

- ruimtelijke kwaliteit in orde voor modern onderwijs;
- bij voorkeur op natuurlijk renovatiemoment;
- kleinverbruiker (max. 3x 80A aansluiting)
- slechte energetische prestatie; lager of gelijk aan energielabel F
- interne hoogte minimaal >2,80m;
- aanwezigheid van BSO of gymzaal is geen belemmering of must;

Voor de financiële haalbaarheid gelden de volgende voorwaarden:

- reële reservering voor groot onderhoud (in schil en installaties) aanwezig;
- MJOP voor komende 10 jaar aanwezig;
- prognose leerlingenaantal voor komende 15 jaar aanwezig waaruit blijkt dat er geen grote krimp (>10%) in leerlingen plaatsvindt;
- uitgangspunt levensduurverlenging van minimaal 40jaar;
- bij voorkeur geen recentelijk groot (deel)onderhoud uitgevoerd;

Aan de organisatie rondom de pilot worden de volgende voorwaarden gesteld:

- volledige ondersteuning en motivatie voor het ambitieniveau en de procesaanpak vanuit zowel gemeente, schoolbestuur als directie;
- tijdige oplevering van benodigde achtergrondinfo (zoals tekeningen, energierekeningen, MJOP's, contracten, etc.)
- toegewijd ambtenaar vanuit de gemeente die gemeentelijke conditionering organiseert;
- schoolbestuur die zich actief als opdrachtgever opstelt richting school en marktpartijen;
- schooldirectie die leerkrachten en leerlingen betreft en volledige medewerking verleent aan het renovatieproces (waaronder inventarisaties);

Planning

Sept-Nov '15:	Werving en selectie scholen, uitdagen marktpartijen en formulering innovatiebehoefte
Nov-Dec '15:	Opstellen en publiceren initiële uitvraag
Jan '16:	Selectie van bouwpartijen voor dialooffase
Feb-Maart '16:	Dialooffase en definitieve uitvraag
Apr '16:	Selectie van uitvoerende bouwpartij(en)
Mei-Juli '16:	Uitwerking en voorbereidingen
Aug '16:	Uitvoering renovatie
Sept- Dec '16:	Monitoring en evaluatie

Wat levert Energiesprong?

Energiesprong verzorgt alle volgende aspecten (voor rekening van het programma):

- Programmacoördinatie waarbij link met Green Deal en landelijke ontwikkeling geborgd is;
- Selectie van pilotscholen;
- Inventarisatie van projectspecifieke eisen en wensen;
- Inventarisatie van technische mogelijkheden onder marktpartijen;
- Opstellen van initiële uitvraag aan geschikte marktpartijen;
- Procescoördinatie van dialooffase;
- Opstellen van definitieve uitvraag;
- Onderzoeken en stimuleren van NoM financieringsconstructies;
- Ondersteuning van schoolbestuur en -directie bij keuzeprocessen;
- Ondersteuning van marktpartijen bij uitwerking van integraal concept en prestatiegaranties;
- Evalueren van prestaties met opdrachtgevers en marktpartijen; op basis van aangeleverde data
- Landelijke communicatie rondom programma; resultaten en leerpunten

Wat wordt er van deelnemers verwacht?

Onder deelnemer verstaan we de combinatie van gemeente, schoolbestuur én directie;

Van hen wordt medewerking op volgende aspecten verwacht:

- Deelnemer committeert zich aan het ambitieniveau van de beschreven procesaanpak;
- Deelnemer brengt een concreet schoolgebouw in welke als project wordt ingezet;
- Deelnemer heeft de ambitie om de school naar energieneutraal te renoveren in de zomervakantie 2016;
- Deelnemer benoemt, betreft en committeert de beslissers en belanghebbenden binnen de organisaties (gemeente, schoolbestuur en schooldirectie) en zij zorgen voor de vereiste interne borging, uitvoering en uiteindelijke output;
- Deelnemer benoemt en richt een vast kernteam in (van gemeente, schoolbestuur en schooldirectie) dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het project;
- Deelnemer zorgt ervoor dat er binnen het vaste kernteam beschikking is over voldoende experimenteerimte (oa voor langlopende financiering) voor de succesvolle uitvoering het project;
- Deelnemer is bereid ruimte te bieden voor innovatie in de vorm van nieuwe producten en toepassingen;
- Deelnemer benoemt een projectleider die verantwoordelijk is voor de succesvolle uitvoering van het project én het vaste aanspreekpunt is voor Energiesprong;
- Deelnemer werkt maximaal transparant samen met de procesmanager van Energiesprong o.a.. bij de verstrekking van (financiële en technische) informatie;
- Energiesprong staat niet garant voor de resultaten (kwalitatief, financieel, etc.);
- Alle beslissingen die tijdens het project worden genomen zijn voorbehouden aan de bevoegde personen van Deelnemer. Deelnemer houdt zelf de regie;
- Energiesprong communiceert transparant over alle programmaresultaten. Specifieke informatie en verslagleggingen van bijeenkomsten worden altijd in overleg met Deelnemer openbaar gemaakt;
- Deelnemer verzorgt zelf alle communicatie richting school, leerkrachten, leerlingen en ouders;
- Deelnemer draagt zelf zorg voor de definitieve gunning en juridische vastlegging van de opdracht aan de aanbieder(s);
- Deelnemer zal het project niet op oneigenlijke gronden laten stagneren en/of terugtrekken uit de markt;
- Deelnemer verstrekt verleent actieve hulp aan het renovatieproces (zoals aan inventarisaties en voorbereidingen voor verbouw) en betreft leerkrachten en leerlingen daarbij;
- Deelnemer verleent toegang en medewerking aan marktpartijen bij voorbereiding, uitvoering en optimalisaties conform op te stellen projectplanning;
- Deelnemer neemt de projectleiding in de uitvoeringsfase;
- Deelnemer draagt duurzaam gebruik uit van de vernieuwbouwde school conform richtlijnen marktpartij;
- Deelnemer stuurt actief op evaluatiedata ter optimalisatie van gebruik, verbruik en klimaat;
- Deelnemer en Energiesprong verzorgen gezamenlijk voor de locaties die nodig zijn voor de bijeenkomsten;

Er zijn geen kosten van Deelnemer aan Energiesprong verbonden voor de pilotfase!

Geïnteresseerd in deelname?

Heeft u een schoolgebouw dat op nominatie staat voor renovatie/ verduurzaming in 2016?

Deelt u de ambitie en aanpak zoals hierboven omschreven?

Is de school “verzekerd” van een voldoende leerlingen in de toekomst?

Is een levensduurverlenging van 40 jaar gewenst?

Meld u dn aan door:

- Indiening contactgegevens schoolbestuur
- Indiening contactgegevens gemeente
- Indiening contactgegevens school

Aangifte van school:

- NAW gegevens
- PO of VO
- Jaartal bouw, en jaartal van grote vervangingen
- Bruto vloeroppervlak totaal
- Aantal groepslokalen
- Aantal leerlingen en leerlingenprognose
- BSO/ gymzaal aanwezig?
- Jaarverbruik elektra (kWh) en gas (m3)
- Eenheidsprijs voor elektra en gas
- Groot- of kleinverbruik aansluiting
- Plattegronden
- Foto's van aanzichten
- MJOP
- Gereserveerde budget voor (groot) onderhoud

Op basis van een gesprek met stakeholders en inventarisatie van de gegevens zal de haalbaarheid voor deelname in de pilotfase bepaald worden. Na een eerste selectie zal een inspectie van het gebouw plaatsvinden en nadere informatie opgevraagd worden, alvorens tot een definitieve selectie te komen van maximaal 10 pilotscholen.